

47879

Posebni odtisek.

SEMINAR ZA SLOVANSKO FILOLOGIJO
LJUBLJANA — UNIVERZA.

ČASOPIS
ZA
SLOVENSKI JEZIK, KNJIŽEVNOST IN
ZGODOVINO.

VI. LETNIK.
1.—4. SNOPIČ.

UREJAJO
FR. KIDRIČ, R. NAHTIGAL, FR. RAMOVŠ.

LJUBLJANA 1927.
TISKALA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.
Za tiskarno odgovoren Fr. Štrukelj.

0743

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1908

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1908

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1908

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Milko Kos:

Rimana pesem o ustanovitelju Jurkloštra vojvodu Leopoldu VI.

O literarnem delu na slovenskih tleh v srednjem veku vemo prav malo. To nam je deloma razumljivo, kajti predpogoj za to, sistematičen opis in študij vseh nekdanjih na slovenskem ozemlju nastalih ali pa nahajajočih se rokopisov, pa bodisi da se ti nahajajo danes še na našem ozemlju ali pa izven naših meja, še ni izpolnjen. Študij srednjeveških rokopisov nam bo podal šele točno sliko srednjeveškega literarnega in duševnega življenja na naših tleh. V pričujočem delu hočem opozoriti na najstarejši in doslej neznani spis historiografskega značaja, ki je nastal kot samostojno delo v enem naših samostanov.

Postanek historiografskih del na slovenskih tleh že v ranem srednjem veku je malo verjeten. Manjkala so na slovenski zemlji pred vsem dolgo časa glavna ognjišča za taka dela, samostani in katedralne cerkve. Šele po ustanovitvi večjega števila samostanov v 12. in 13. stol. je bila dana vsaj možnost za postanek literarnih pojavov historiografskega značaja.

Toda o kakem historiografskem delu samostojnega značaja v ustanovah 12.—13. stol. nam fontološka literatura prav nič ne poroča. Pač je bil benediktinski samostan v Admontu na Zgornjem Štajerskem središče dokaj živahnega historiografskega dela in beleži na severnem Koroškem krška škofija kmalu po l. 1180, postanek sicer dokaj neznatnega Chronicon Gurcense,¹ — toda kar leži južno odtod, posebno v oglejskem patriarhatu južno od Drave, ne kaže po dosedaj znanih podatkih pojavov samostojnega historiografskega značaja. Prve take pojave beleži literatura šele iz 14. stol.² Študij kodeksov nekdanje kartuzije v Jurkloštru je pa vendar že za 13. stol. odkril pojav samostojnega historiografskega dela.

Zunanja zgodovina jurkloštrske kartuzije v njenih začetkih je znana. V tem kraju je naselil kartuzijane krški škof

¹ O. Redlich v Mittheilungen des Instituts f. österr. Geschichtsforschung, III, 527, op. 2.

² O. Lorenz, Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter, I^o, 260.

Henrik (1167—1174). Že med prvimi priorji najdemo ime literarno delavnega moža. Bil je to Odon, avtor doslej nenajdenih »*Sermones magistri Odonis prioris in Gyrio de tempore et sanctis in communi*«, kateri je umrl 15. jan. 1200 v Tagliacozzu v južni Italiji.¹ Nova naselbina pa radi premajhnih dohodkov ni mogla prav uspevati, pa tudi disciplina je začela kmalu propadati, tako, da so že okoli l. 1200 odšli menihi kartuzijanskega reda. Posestva je dobila kmalu potem tamkaj ustanovljena proštija. Toda že okoli l. 1209. obnovil je, poleg nekoliko let še nadalje obstoječe proštije, zopet kartuzijo avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold (VI.) iz rodu Babenberžanov, ki velja po pravici za pravega ustanovitelja Jurkloštra.² O Leopoldu kot ustanovitelju kartuzije govori v nekdanjem jurkloštrskem, danes kodeksu št. 40 državne licejske knjižnice v Ljubljani, ohranjen spis v verzih z naslovom »*Ecce quedam paucula gesta siue religiosa preconia incliti ducis Leupoldi nostri fundatoris, a quodam Sweuo cellicola richmice sine presumpcionis calumpnia dicitata*« (f. 149'—158). Vsebinsko celotnega kodeksa sem navedel v Zborniku za umetnostno zgodovino, VI, 1926, 94—95. Kodeks v obsegu 226 pergamentnih folijev je popisana v knjižni minuskuli 13. stol. od ene glavne roke, to je prav roke Švaba (Sweuus), ki se imenuje v naslovu omenjenega spisa. Iz drugih mest rokopisa je razvidno tudi njegovo ime Syferidus (ff. 116, 129', 130', 134', 136', 157'). Živel je kot kartuzijanski menih v Jurkloštru za časa priorja Wilhelma. O tem vemo, da je bil vsaj 16. okt. 1255. in 1. nov. 1260. jurkloštrski prior.³ Nanj se obrača Syferidus na nekaterih mestih (ff. 134', 150', 156'). Po rodu je bil ta Syferidus Nmec, sam se imenuje Thevtonicus (f. 157') oziroma Sweuus (ff. 116, 129', 130', 134', 136', 157'). Zavedal se je, da živi med Slovenci, kajti sam pravi, da ga redi slovenska zemlja (»*Gyrio nutrit eum Sweuum Sclauonica tellus*«, f. 116). Poleg »*gesta ducis Leupoldi*« imenuje se naš Švab tudi avtorja spisa »*Commendacio celle...*« (slavospev samostanski celici), ki je vpisan v naš kodeks na f. 115' in dalje. O svojem življenju pred vstopom v samostan nam daje Syferidus sam v svojih »*gesta... Leupoldi*« par podatkov (f. 156'). Pravi, da je potrošil očetovsko dedščino in bil oženjen z bogato ženo, ki mu je pa umrla. Nato je vstopil v samostan.

Po obliki je Syferidovo delo pesem v rimanih verzih (f. 149' richmice, f. 155' dictamen). Glavni namen ji je poveliče-

¹ A. Stegenšek v Voditelju v bogoslovnih vedah, 1910, 210—214.

² Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, IV, 2, 272 d.; A. Stegenšek v Časopisu za zgod. in narodop., VIII, 1911, 1 d.

³ Jaksch, Mon. hist. duc. Car., IV, 480 (Wilhelmus prior de Kirio); Schumi, UB Krain, II, 213 (G[uilhelmus?] prior de Girove).

vanje jurkloštrskega ustanovitelja, posebno njegovih »svetih dejanj« (divina gesta, f. 149', 150). Avtor se je lotil tega spisa potem ko je dokončal svoje delo »commendacio celle« in spisal ostali tekst malega kodeksa (rokopis meri samo ok. 10 cm v višino, 7,5 cm v širino).

»Gesta Leupoldi« obsegajo po svoji dispoziciji dva dela. Prvi na f. 149'—156 obsega glavni (verzi 1—166), a drugi na f. 156—158 dodatni tekst (verzi 167 dalje).

Po naslovu v prozi in uvodnih verzih, v katerih omenja avtor svoj prejšnji spis »commendacio celle«, pričinja Syferidus takoj pripovedovati o jurkloštrskem ustanovitelju avstrijsko-štajerskem vojvodu Leopoldu, katerega Bogu dopadljiva dejanja hoče v pričujočem spisu obravnavati. Avtor pravi o Leopoldu, da je rojen »regia prosapia«.¹ Nato hvali na splošno njegove dobre lastnosti (iuris amator, iustitie et pacis conservator, bonorum tutor, contrario turbo malignorum, castra terre noxia annichilavit). Ustanavljal je samostane, izvrševal šest dejanj usmiljenja, naselil na Dunaju brate iz pridigarskega reda in v mnogih krajih minorite, ustanovil je cistercijanski samostan v Lilienfeldu² ter končno po navdahnenju sv. Duha ustanovil in pomnožil Jurklošter.

Nato se obrača avtor do takratnega jurkloštrskega priorja Wilhelma in ga vprašuje, s kako skrbnostjo je vojvoda ustanovil in sezidal celice in cerkev. Odgovor glasi: čitaj listine, popise meja (limitaciones)³, premotri posestva, njive, travnike, kašče, hlapce, dekle, vrtove, polja, vinograde in kraščače. Vsaka delavnica je v najboljšem stanju. Preglej gozdove, živino, vrtove! Vse to naj si prior (Wilhelm) prizadeva upravljati s tako vnemo, da bo dal lahko odkrit obračun vojvodu pred Bogom. Boji se, da bodo šli nekateri njegovih prednikov v »skrajne teme«. Nato svetuje avtor priorju: varuje naj se onih, ki ne znajo dajati obračuna; kakor je začel samostansko družino vladati, tako naj nadaljuje, milostljivejši naj bo pri dajanju posebnih porcij (pitanciae), strog naj bo, toda sledita naj tudi dobrota in veselje. Iztrga naj se iz dolgov, popravi streho cerkve, popravi zanemarjeno in razrušeno, prežene nasprotnike, kupuje in prodaja s svetom ostalih bratov, vlada služinčad in ne troši brez potrebe.

Nato se vrne avtor k vojvodu. Leopold je šel kot križar v Sveto deželo, tam pokoril nezvesto in divje ljudstvo, nje-

¹ Leopoldova mati je bila Helena, hči ogrskega kralja Gejeze II.

² Lilienfeld ustanovljen l. 1209. (Juritsch, Gesch. d. Babenberger, 385; istotam 397 o Leopoldovi naklonjenosti cerkvam.)

³ Misliti nam je v prvi vrsti na privilegije vojvode Leopolda z dne 9. sept. 1209. in 7. nov. 1227. z natančnimi opisi meja samostanskih posestev (Zahn, UB Steiermark, II, 152, 225; Kos, Gradivo, V, št. 154, 462).

gov meč je čutil Damiette.¹ Radi njega je bila Anglija dolgo časa oropana svojega kralja, dokler ga ni z denarjem odkupila. S tem je vojvoda obzidal Dunaj in se tako obvaroval pred Ogri.² Svojo hči je vojvoda omožil s cesarjevim sinom Henrikom.³ To Leopoldovo hči ima sedaj po strani češki kralj, ljubi pa bolj Ogrkinjo, nesramno zakonsko ženo.⁴ Takega zeta bi vojvoda Leopold, ako bi še živel, gotovo odbil. Po vzkliku o smrti prehaja avtor ponovno na Leopoldova dobra dela: pomiril je papeža in cesarja,⁵ zidal samostane, čuval mir in edinost, uničeval tatove in roparje, delil miloščino, šel med križarje, popravljal samostane, se enačil z vojaki, kleriki in redovniki in se, ko je hotel imeti popoln mir, pobratil s cistercijani.⁶ Vojvodova zasluga je, da se hrani avtor s pšenico, psi pa z ovsem. Vojvoda je vladal nad dvojno vojvodino,⁷ cesar je sina oženil z njegovo hčerjo, katero je sedaj odvrigel kralj Češke. Od ostalih hčera je ena vzela saškega kneza,⁸ druga vojvodo brabantskega, tretja turinškega,⁹ a četrta mišenjskega kneza.¹⁰ Vsaki je dal vojvoda dostojno doto. Starejši vojvodov sin je bil Henrik, mlajši pa Friderik, kateri je premagal češkega kralja, ko se je z njim radi zemlje vojskoval.¹¹ Ko bi še živel bil bi gotovo ljut nasprotnik češkega kralja, maščeval bi sramoto nad zakonolomskim kraljem¹² ter združil pod svojo oblast Avstrijo in Štajersko. Na koncu prvega dela ponavlja avtor v nekaterih splošnih besedah to kar

¹ Križarska pohoda iz l. 1212. v Španijo proti Mavrom in l. 1217. v Sirijo, Palestino in Egipt, kjer se je Leopold udeležil obleganja mesta Damiette (Juritsch, 448 d.).

² To se nanaša na Leopoldovega očeta, vojvodo enakega imena, ki je l. 1192. ujel angleškega kralja Riharda.

³ 29. nov. 1225. se je v Nürnbergu oženil Henrik, sin cesarja Friderika, z Leopoldovo hčerjo Margareto (Juritsch, 489).

⁴ L. 1252. se je z Margareto, vdovo po Staufu kralju Henriku, oženil češki kralj Přemysl (II.) Otokar, se l. 1261. ločil od nje in poročil 25. okt. 1261. Kunigundo, hči hališkega kneza Rastislava ter vnukinjo ogrskega kralja Bele.

⁵ Leopold je bil med knezi, ki so poleti 1230. izmirili v Ceperanu oziroma S. Germanu cesarja Friderika II. s papežem Gregorijem IX. (Böhmer-Ficker, Reg. imp., V, 1776 a—1805 a).

⁶ Leopolda so cistercijani sprejeli kot člana svojega generalnega kapitlja (Juritsch, 397, 515). Pokopan je 30. nov. 1230. v cistercijanskem samostanu v Lillienfeldu.

⁷ Avstrija, Štajerska.

⁸ Agneza, omožena l. 1222. z vojvodo Albrehtom Saškim (Juritsch, 477).

⁹ Gertruda, omožena s turinškim deželnim grofom Henrikom Raspe.

¹⁰ Konstanca, omožena l. 1234. z mišenjskim mejnim grofom Henrikom (Juritsch, 503, 541).

¹¹ V bitki ob Litvi, kjer je češkega kralja Otokarja I. sicer premagal vojvoda Friderik, a sam padel v boju (15. jun. 1246).

¹² Otokar II. Přemysl.

je že povedal. Leopoldova priprošnjika naj bodeta sv. Janez Krstnik¹ in kralj David.

Drugi del (verzi 167 dalje) začenja z retorično izjavo zakristana Johanna, priprostega menih v Jurkloštru, ki pravi, da ga ne vesele takj prazni, žalostni slavospevi. Avtor ga prosi za malo potrpljenja, hoče izreči še nekoliko hvale o vojvodu, nato pa šele z zakristanom počivat. Hvali zopet vojvodo ker je sezidal samostan, prosi priorja Wilhelma naj ga dobro upravlja, zahvaljuje vojvodo, ker mu je dal živež, posteljo in obleko, omenja svoje prejšnje življenje v zakonu z bogato ženo, ki mu je umrla, prosi brate, ki so se iz daljnih krajev zbrali v tem samostanu, naj se vedno spominjajo ustanovitelja, ki jim je ustvaril zavetišče. Mogoče bo kdo od bratov dejal, zakaj nam ta Nmec brez potrebe pridiga o tem vojvodu. Nato odgovarja: ne odobral bi ako bi kdo opisoval dela grofa Savojskega, hoče pa hvaliti vojvodo Avstrije. Prosi sv. mučenika Celzija in Nazarija, naj prosita za vojvodo, ki je umrl istega dne kot ona dva.² S kratko molitvijo konča spis.

O dobi postanka teh »gesta« nam nudijo ta sama podatke na dveh mestih, ki govorita o češkem kralju Otokarju II. Přemyslu (v. 88 in 122). Menih Syferidus je napisal »gesta« potem, ko se je po bitki pri Kroissenbrunnu (12. jul. 1260) češki kralj zopet polastil Štajerske, se ločil od svoje žene Margarete in se 25. okt. 1261. oženil s Kunigundo iz Haliča, vnukinjo ogrskega kralja Bele IV. Naš avtor nam ne skriva sovražnega razpoloženja proti češkemu kralju, ki se je po ponovni Otokarjevi ženitvi pojavilo pri delu štajerskega plemstva in duhovništva. Zdi se, da je bil pristaš one stranke, ki si je želela nazaj Babenberžane in se zato zavzemala za mladega Friderika Badenskega, sina Hermana Badenskega in Gertrude, nečakinje zadnjega vojvode Babenberžana Friderika II.³ Pretirana hvala vojvode Leopolda je očitvidno sestavljena pod vtisom razdrapanih razmer za interregna tudi v naših krajih in z željo, da bi se zopet povrnili »zlati« časi vojvode Leopolda. Spis je sestavljen pod neposrednim vtisom vesti o ločitvi češkega kralja od Margarete in o novi ženitvi. Da se je to prav pred kratkim dogodilo kažejo besede »nunc rex Bohemie tenet ex obliquo«, (Margareta) »nunc repudiata« (v. 88, 123). Spis je moral torej nastati po oktobru 1. 1261. Težje je določiti terminus ante quem. Verjetno bi lahko vzeli datum avgust 1262, ko je dobil Jurklošter od Otokar-

¹ Poleg Matere Božje in sv. Mavricija patron v Jurkloštru.

² 28. jul. 1230. — Praznik sv. Nazarija in Celzija omenja kot dan smrti tudi Ryccardi di S. Germano Chronica (MG., SS., XIX. 361: »die dominico in festo sanctorum Nazarii et Celsi«).

³ H. Pirchegger, Geschichte d. Steiermark, I, 219.

jevega deželnega glavarja na Štajerskem, škofa Bruna iz Olomouca, listino o dajatvi železa samostanu ter bi s tem odpadla sovražnost proti češkemu kralju.¹

Staviti si moramo še vprašanje, odkod je naš redovnik dobil podatke za svoja »gesta«. Misliti nam je na ustno sporočilo in pisane vire. Spomin na vojvodo-ustanovitelja je bil v Jurkloštru gotovo še živ, vendar pa ne tako prezenten, da ne bi naš avtor pri opisu ujetništva angleškega kralja Riharda zamenjal Leopolda sina z Leopoldom očetom. Posebno yerze, ki se nanašajo na Jurklošter, je mogel avtor sestaviti po domači tradiciji in listinah vojvode Leopolda, ki so se nahajale v samostanu. Misliti nam je tudi na kake analistične zapise, ki so se mogli takrat nahajati v samostanu, pa bodisi take originalnega značaja, ali pa prepise iz analov avstrijskih samostanov. Vendar ni primerjanje podatkov teh (iz Melka, Kremsmünstra, Garstena, Göttweiga, Klosterneuburga) s podatki našega spisa dognalo nikakršne direktne odvisnosti. Res govore tudi ti anali o posredovanju vojvode Leopolda med cesarjem in papežem, o možitvi njegovih hčera s cesarjevim sinom ter saškim in mišenjskim knezom, o njihovi bogati doti, o ustanovitvi Lilienfelda, o obleganju mesta Damiette,² — toda vse to s takimi besedami, ki ne kažejo, da bi si naš avtor izposojeval direktno iz avstrijskih analov.

V nekaterih stvareh predstavljajo naša »gesta« vir prvega reda. Dajejo nam splošno sliko samostanskih razmer v Jurkloštru in kažejo ondodno protičeško razpoloženje okoli l. 1261. ter nudijo za starejšo dobo par podatkov, ki jih drugi viri nimajo. Ti so sledeči:

1. Vojvoda Leopold je naselil na Dunaju brate pridigarje in v mnogih krajih minorite (v. 28—30). Za pridigarje in minorite na Dunaju za časa vojvode Leopolda vemo le indirektno iz pisma papeža Gregorija IX. iz l. 1234., ko ta prosi vojvodo Friderika, Leopoldovega naslednika, naj ravno tako varuje dominikance in minorite kakor je to delal njegov prednik vojvoda Leopold.³

2. Z odkupnino kralja Riharda je vojvoda Leopold (V.) obzidal Dunaj in ga tako obvaroval pred Ogrji (v. 83/84). Šele kasnejši viri (*Continuatio praedicatorum Vindobonensium*, nastala po l. 1267., MG., SS., IX, 726; Enenkel, *Fürstenbuch* (po

¹ Pusch-Frölich, *Dipl. sacra duc. Styriae*, II, 141.

² *Annales Mellicenses ad a. 1230* (MG., SS., IX, 507); *Continuatio Garstensis ad 1217, 1230* (l. c., 595, 596); *Annales Gotwicenses ad a. 1222, 1230* (l. c., 603, 604); *Continuatio Claustroeburg. secunda, tertia* (l. c., 622, 623, 636); *Continuatio Scotorum* (l. c., 624), *Continuatio praedicatorum Vindob. ad 1230* (l. c., 726).

³ Friess, *Geschichte d. österreich. Minoritenprovinz*, *Archiv f. österreich. Geschichte*, 64, 175.

I. 1276.) in Weltchronik, izd. Rauch, SS. rer. Austr., I, 295 in Strauch, MG., Deutsche Chron., III, 545; Aventin, + 1534, Bayer. Chron., izd. Lexer, II, 356) poročajo, da je Leopold uporabil del odkupnine za obzidja mest Dunaja, Ennsa, Hainburga in (Dunajskega) Novega mesta. Naša »gesta« so časovno prvi vir, ki nam o tem poročajo in s tem potrjujejo resničnost kasnejših.

3. Drugim virom je popolnoma neznan podatek našega, da je ena Leopoldova hči vzela za moža brabantkega vojvodo (v. 129).

Po svojem značaju spadajo »gesta Leupoldi« v vrsto samostanskih slavošpevov in spisov o ustanoviteljih in dobrotnikih samostanov, ki tvorijo drugod pogosto začetek lokalne historiografske literature. V Jurkloštru pa Švab Siferid, zdi se, ni našel posnemalcev. Naš vir je osamljen in dokaj zgoden elaborat v historiografski literaturi samostanov na slovenskih tleh, ki je sicer revna in brez vsake tradicije. Pomen mu gre kot časovno najstarejšemu znanemu viru te vrste pri nas, ki nam nudi tudi nekaj za našo in avstrijsko zgodovino uporabljivih podatkov.

f. 149'. *Ecce quedam paucula gesta siue religiosa preconia incliti ducis Leupoldi, nostri fundatoris, a quodam Sweuo cellicola richmice sine presumptionis calumpnia dictitata.*

*Laudes aliquantulas, cellam commendando,
5 fratres et nouicios partim informando,
postquam paruum codicem studens compilauit,
illud non superfluum fore reputauit.*

*Principis egregii si diuina gesta,
ex seipsis attamen que sunt manifesta,*

f. 150. 10 *nunc Lewpoldi recolam, nostri || fundatoris,
ad quod opus acue stilum mei oris.*

*Qui primatum obtines intus atque foris,
qui eidem principi gratiam dedisti,
quod tibi complacuit mundo necnon isti.*

15 *Eius secularia sed hic gesta nolo
dictitando tangere, sed diuina volo.
Austrie et Stirie dux ergo prefatus,
regia prosapia nutu dei natus,
virtutis in gremio bene conuersatus,*

20 *cum uiuebat extitit omnibus pregratus,
certe nec immerito, nam iuris amator
erat et iusticie, pacis conseruator.*

f. 150'. *Per hoc ergo sequitur quod erat bonorum
tutor et contrario turbo malignorum.*

- 25 Castra terre noxia hic annihilauit,
 claustra uel cenobia hic edificauit,
 sex misericordie opera seruauit,
 qui nunc exstant celebres hic predicatores
 in Wienna constituit, fratres et minores
- 30 multis locis colligens, Lilligenuel fundauit,
 domos de Cystercio sic et augmentauit.
 Inde sancti spiritus vigore afflatus,
 istud cenobiolum fundare paratus
 omni nlsu exstitit ^{a)} noster augmentatus.
- 35 Sic est ordo per eum. Pater spiritalis,
 te Wilhelme rogito terne que et qualis
 f. 151. sibi diligencia fuit hoc fundandi,
 cellas et ecclesiam, necnon instaurandi.
 Lege priuilegia, limitaciones
- 40 tue domus discute ac possessiones,
 agros prata grangias, seruos et ancillas,
 ortos rura vineas, magnas et pusillas,
 discute testudines, non sunt in ruina,
 adhuc stat peroptime queuis officina,
- 45 insuper et nemora nostra contemplare,
 pecora pomeria cerne pater care.
 Cuncta que prefata sunt tali gubernare
 elabora studio, rationem dare
- f. 151'. tanto quod tu || principi valeas sinceram
- 50 summo coram iudice, qui nonnisi meram
 rationem accipit, dans mercedem veram
 hiis qui bene regimen gubernant commissum
 ac pastores reprobos trudit in abyssum.
 Timeo quod aliqui antecessores
- 55 tui vadant tenebras in exteriores.
 Rationem reddere qui non valent pius,
 horum cetum fugere adhibe tu curam.
 Vt cepisti rege nos, sed te miciozem
 in dandis pitanciis, prebe nam rigorem,
- 60 sequi debet lenitas, gaudium merorem.
 Excute a debitis te et sarta tecta
- f. 152. sarcias ecclesie, queque sunt || neglecta,
 tu instaurans diruta, strue ac proiecta,
 tuos aduersarios, omnes vilipendeas,
- 65 gregi lis propicius ordini intendas,
 fratrum cum consilio emas atque vendas,
 ordina familiam, vane nil expendas.
 Non istud consilium dedi presumptiue,
 si dilecte pater mi karitatiue

a) popr. iz *exstii*.

- 70 obedisti sepius; ergo scis preesse,
 vt te quisquam instruat, non est nunc necesse,
 tuo magisterio decet nos subesse,
 et quod nobis tribuis, bibere et esse.
- Datis hiis consiliis reuertar ad ducem,
- f. 152'. 75 ad Lewpoldum principem, || qui ob veram lucem
 terram sanctam adiit, Christi portans crucem.
 Ibi gentem edomans perfidam et crucem,
 illis in temporibus christicolis data,
 huius ense principis sensit Damyatha.
- 80 Rege suo Anglia per hunc et priuata,
 diu merens extitit atque conturbata,
 donec per pecuniam illum redimebat.
 Cum qua muri circulum in Vienna ponebat,
 dux et sic ab Ungaris tutus remanebat,
- 85 omnes aduersarios per hano^{b)} et vincebat.
 Inde suam filiam federe amico
 iunxit nato cesaris, nomine Heinrico.
- f. 153. Quam || nunc rex Bohemie tenet et obliquo,
 Hungaram plus diligens thoro^{c)} impudico.
- 90 Certe et insolito, verum est quod dico:
 si Lewpolde viueres hunc pro inimico
 reputares genero, nequam diniquo.
 O mors ceca perfida, o mors detestanda,
 mors crudelis reproba, quare non es blanda
- 95 illis per quos opera fiunt tam laudanda
 et que sunt ecclesie tantum commendanda!
 Papam hic et cesarem nonne concordauit,
 nuquid^{d)} monasteria non edificauit,
 pacem et concordiam nonne conseruauit,
- f. 153'. 100 fures et latrunculos nonne trucidauit,
 numquid elemosinis multos hic non pauit.
 Hic in Christi nomine crucem baiulabat,
 diruta cenobia ipse reparabat,
 miles hic militibus sese conformabat,
- 105 clericus et clericis se parificabat,
 monachus et monachis se consimilabat;
 talem sibi gratiam dominus donabat,
 nam hunc super principes ceteros amabat.
 Cum habere voluit hic quietem plenam,
- 110 cum Cysterciensibus conincidit^{e)} venam.
 Deus illi requiem concede serenam,

b) orig.!

c) za thoro ertano inperidico.

d) orig.!

e) pred conincidit ob robu teksta pripisano tunc.

- paradisi collocans sedem in amenam;
iuris et iudicij nam rexit habenam;
- f. 154. edo per hunc triticum || et canes auenam.
- 115 Deus tanto principi da celestem cenam,
rogo quod non senciāt infernalem penam.
Iste regni speculum, duplicem ducatum
regens, inter principes tenuit primatum.
Imperator habuit hunc intantum gratum,
- 120 quod ipsius filie suum iunxit natum,
licet hoc et antea a me sit prolatum.
Hec a quis in solio sedit coronata,
a rege Bohemie nunc repudiata.
Plangat illud facinus omnis gens beata,
- 125 quod talis sit femina sic dehonestata,
Ceteras quas habuit quatuor sorores
f. 154'. acceperunt principes terre meliores.
Vna quidem nupserat principi Saxonum,
alteram sed duxerat dux Brabantinorum,
- 130 ac dilexit terciam princeps Duringorum,
Mixnensis vltima introiuit thorum.
Dux Lewpolde nupcias harum celebrasti,
quamlibet sponsalibus dignis predotasti,
tibi partem optimam tamen reseruasti,
- 135 filiis, heredibus illam assignasti.
Quorum maior dictus est nomine Heinricus,
iunior sed extitit dictus Fridericus,
f. 155. qui regis Bohemie ferus || inimicus
esset, si nunc viueret, victus nam antiquus^{f)}
- 140 per hunc olim dicitur forte propter terram,
propter quam ad inuicem hii tenebant gwerram.
Si superstes viueret, dedecus germane
in rege adultero vindicaret plane,
Austriam et Stiriam reuocaret sane
- 145 suum ad dominium, quod mors nimis mane
sumpsit sibi iuueni, fecit et inane.
Tantum me preconia patris senioris
prelaturum credidi, nostri fundatoris,
sed ob reuerenciam ipsius honoris
- 150 gesta quedam tetigi nati iunioris.
- f. 155'. Patris laus ex filio est nonnullis horis,
verbum hoc sententia non cassat prioris,
cuius ex licentia finem volo dare
presenti dictamini, tamen memorari

f) orig.!

- 155 volo paucis iterum ducis pretaxati,
cuius hic^{g)} ex gracia nos sumus locati.
Que prememorata sunt, qui nam fecit ista,
dici debet merito nobilis cellista,
insuper et domini fortis agonista,
- 160 immo bonus legifer, verus et legista,
suus suffragator sit Johannes Baptista.
Et qui profert optima pectoris ex cista
f. 156. ipsum sanctus || adiuuet Dauid cytharista,
item ipse natus est rex atque psalmista,
- 165 est electus eciam domini simnista;
non Lewpoldum feriat demonum ballista, Amen.
Dicat obsecro Johannes sacrista,
cordis est qui simplicis, non duplex sophista:
non delectat hunc nec me vana laudis trista,
- 170 forte mihi dicitur sufficit nunc cista.
Dicenti respondeo: eratur, non hic stabo,
adhuc aliquantulas grates duci dabo,
postea conmodius tecum conpausabo.
- f. 156'. Primum grates refero domus || de structura,
- 175 que nonnullis profuit estque profutura,
nutu dei quamdiu hec est permansura,
quam Wilhelme regere bene tu procura.
Item grates duci do, mihi dat quod victum,
tectum lectifisternia, omnem et amictum.
- 180 Eius elemosina meum et delictum,
quod hic plango iugiter, spernens mundum fictum,
qui me prius tenuit captum et deuictum;
ducis elemosina plus est mihi grata,
patris quam hereditas, a me dissipata,
- 185 et quam diues femina mihi copulata,
que tamen in requie, oro, sit beata, Amen.
- f. 157. Vos, o fratres, de longe huc qui aduenistis,
hoc et cenobiolum tamquam possedistis,
oro, sitis memores, dudum ut cepistis,
- 190 ducis tam egregii, vestri fundatoris,
ipsum in hospicio pectoris et oris
retinentes iugiter iussio prioris.
Hoc hortetur moneat, nam hic nouit foris,
quanta vobis dederit nutu saluatoris.
- 195 Que si forte vobis non idem contulisset
in sua prouincia quiuis fors mansisset,
eius de criminibus nec penituisset,
ac tormenta baratri horrida sensisset.
- f. 157'. Forte fratrum quispiam dicit cogitando,

g) za hic črtano *exiguam*.

- 200 iste Thevtonicus quid nos dicitando
 grauat et de principe tali exhortatur,
 nichil exhortacio sua operatur,
 bene nostrum quilibet a se informatur,
 eius admonicio quapropter cassatur.
- 205 Hiis uerbis respondeo regum de scriptura,
 quam hic partim tangere erit michi cura.
 Iuda contra Israel palam hoc probauit,
 sibi multo propior esse quod rex Dauid
 cum suspensio Absolon ipsum transuadauit
- 210 et in regni solio rursus hunc locauit.
 Sic pertinacia Israhel cessauit,
 quia Bochri filius cesus exspirauit.
- f. 158. Nolo frater simili modo quod exspires.
 Comitibus Sabaudie gesta mores vires
- 215 si tu mihi dixeris, hec non reprobabo,
 magis tamen Austrie ducem commendabo,
 eius et preconia libens dicitabo,
 et pro ipso dominum supplex exorabo,
 nec te per huiusmodi frater mi grauabo.
- 220 Lingua tribus quolibet simili applaudit,
 et quod illi complacet hoc libenter audit.
 Summi regis milites Celse et Nazari,
 testes fuso sanguine, martires preclari,
 vestris dux suffragiis petit adiuuari,
- 225 vobis in celestibus et consociari;
 nam de mundo transit vt vos die pari,
 vos quapropter condecet sibi suffragari,
 vt vobiscum valeat super gloriari.
- f. 158'. Hoc sibi det munus, qui regnat trinus et unus. Lector
- 230 dicat amen, Lewpoldo dando iuuamen. Sepe duci fato, pre-
 sedere glorificato. Hic ducis et celle laus explicit, ora, refelle.
 Inuida Christe bonis donum, dans religionis, quod nisi dilecti
 capiunt a te quoque recti. De numero quorum me fac princeps
 dominorum, omnibus ac horis me pro mercede laboris huius
 defende, celi quoque dona repende. Lector dicat amen, scri-
 benti dando iuuamen.

